

Vinayavibhaṅga の新出梵文写本断簡

生 野 昌 範

0. *Dirghāgama* の大部分を保有しているアメリカ合衆国ヴァージニア州の個人コレクション (PCV) には *Dirghāgama* 以外の様々なテキストも含まれており、その内の一つに *Vinayavibhaṅga* の断簡もあることが既に確認されている¹⁾。そして、筆者は Jens-Uwe HARTMANN 教授 (München 大学) と Klaus WILLE 博士 (Göttingen 大学) のご厚意により *Vinayavibhaṅga* の校訂を任されており、現在その校訂に向けて準備中である。そこで、PCV の内の一つの写本断簡について以下に考察する²⁾。

1. 先ず, PCV III.2 F 8.1 recto のローマ字転写を以下に提示する³⁾.

PCV III.2 F 8.1 recto (Gilgit/Bamiyan Type II = Proto-Śāradā) :

1 ///[nu]ṣyasya bhavaty avibhaktānām vā bhrātṛñām tasya ka upavicāro bhyantaram
sarvam bahir vyāma + + + + + + + + + + + + + ///

2 /// .. ti naissargikā pāyattikā • || āpaṇaṃ nānopavicāraṃ katamat* yathāpi tad ā + + +
+ + + + + + + + + ///

3 /// + + + [ṇ]. s[th]āpayitvā niṣadyapī[ṭh]ikāyāṃ aruṇam atinamayaty anāpatti
nisadyap[ī]thikāyā[m] + + + + + + + + ///

4 /// + m[a]yati naissargikā pāyattikā • || saṃbahulāny ā○paṇāny ekopavicārāṇi + + +
+ + + + ///

5 /// + [tra] vā te paṇyaṃ sthāpayanti krīṇanti vikrīṇaṇ[t]e ○ gaṇayanti nyasanty ayam
tesām u[p]. vi + + + + ///

6 /// + + + [k]. tamāni yathāpi tat sambahulāny āpaṇ[ā]○ni nānām[a]nuṣyāṇām
bhavanti vibha .. + + + ///

7 /// + + + [k]. manuṣyasya bhavaty avibhaktānām vā bhrātṛṇām ○ tasya ka upavicāro
bhyantaram sarva[m] bah[ir] vy[ā] + + + ///

8 /// + + + [k]. [rva]nti prasthaṃ piṭakam sthāpayanti śālākāṃ sthāpayanti kṛiṇanti
vikṛiṇante ga[n]. + [nti] t[u]layanti nyasyanty ayam [t]. .[y]. ///

9 /// + + + + + + + ni s[th]āpayitvābhyantare runam atinamayaty anāpattiḥ abhyantare

(192)

Vinayavibhaṅga の新出梵文写本断簡 (生 野)

upavic. + + .[iv]. rakāṇi sthāpa .[i] ///

10 /// + + + + + + + + .[ā]nām vā [bhr]ātṛnām tasya ka upavicārah pratyekapra-
tyekaṃ kiṃ sādharma[n]. [m bh]. [drās]. naṃ bhikṣ[ur] a[bh]. + ///

2. この梵文断簡 F 8.1 recto に関連する文献はチベット訳と漢訳でもって現存している『根本説一切有部毘奈耶』(‘Dul ba mam par ’byed pa / Vinayavibhaṅga) であり, 梵文断簡はその内の P Je 48a5–49a4 (No. 1032), cf. D Cha 52a1–53a1 (No. 3) ≈ 『大正新脩大藏經』第 23 卷 (No. 1442), 713c22–714a20 に対応していると考えられうる。当該箇所は, 「一夜だけであっても三衣のうちのどれかある衣から離れて境界の外で夜を明かす」ことを禁じている Naissargikā Pāyattikā 第二条 [PrMoSū(Mū/Ba) 25.6–8] に対する判例の一部である。以下に当該箇所のチベット訳を挙げる。なお, チベット訳において F 8.1 recto に対応する箇所は, 梵文断簡の行番号を角括弧付きで左肩に付した上で, 太字にして明示する。

§ 1. (i): tshoñ rdal ñen kor gcig pa gañ ze na | ’di lta ste^[r1] **mi gcig gi ’am | spun sgo ma bye ba dag gi** tshoñ rdal gañ yin pa’o || **de’i ñen kor gañ ze na | nañ thams cad dañ phyi rol ’dom**⁽¹⁾ gañ ñam | gañ du de dag zoñ ’jog par byed pa dañ | ño bar byed pa dañ | ’tshoñ bar byed pa dañ | bgrañ⁽²⁾ bar byed pa dañ | ’jal bar byed pa dañ | ’jog par byed pa de ni de’i ñen kor yin no || dge sloñ gis nañ du chos gos dag b’zag ste ñen kor du skya reñ ’char bar byed na ltuñ ba med do || ñen kor du chos gos dag b’zag ste nañ du skya reñ ’char bar byed na yañ ltuñ ba med do || nañ ñam ñen kor du chos gos dag b’zag ste g’zan du skya reñ ’char bar byed na^[r2] **span ba’i ltuñ byed du ’gyur ro ||**

§ 1. (ii): tshoñ rdal ñen kor tha dad pa gañ ze na | ’di lta ste mi tha dad pa dag gi ’am | spun sgo bye ba dag gi tshoñ rdal gañ yin pa’o || de’i ñen kor gañ ze na |⁽³⁾ so so tha dad pa’o || ci zig thun moñ yin ze na | g’zag stegs so || dge sloñ gis nañ du chos gos dag^[r3] **b’zag ste g’zag**⁽⁴⁾ stegs su skya reñ ’char bar byed na ltuñ ba med do || g’zag stegs su chos gos dag b’zag ste nañ du skya reñ ’char bar byed na yañ ltuñ ba med do || nañ ñam g’zag stegs su chos gos dag b’zag ste g’zan du skya reñ ’char bar byed na^[r4] **span ba’i ltuñ byed du ’gyur ro ||**

§ 1. (iii): tshoñ rdal rab tu mañ po ñen kor gcig pa gañ ze na | ’di lta ste mi gcig gi ’am | spun sgo ma bye ba dag gi tshoñ rdal rab tu mañ po gañ dag yin pa’o || de dag gi ñen kor gañ ze na | nañ thams cad dañ | phyi rol ’dom⁽¹⁾ gañ^[r5] **ñam | gañ du de dag zoñ ’jog par byed pa dañ | ño bar byed pa dañ | ’tshoñ bar byed pa dañ | bgrañ⁽²⁾ bar byed pa dañ | ’jal bar byed pa dañ | ’jog par byed pa de ni de dag gi** ñen kor yin no || dge

sloṅ gis naṅ du chos gos dag bṣag ste ñen kor du skya reṅ 'char bar byed na ltuṅ ba med do || ñen kor du chos gos dag bṣag ste naṅ du skya reṅ 'char bar byed na yaṅ ltuṅ ba med do || naṅ ñam ñen kor du chos gos dag bṣag ste gṣan du skya reṅ 'char bar byed na spaṅ ba'i ltuṅ byed du 'gyur ro ||

§ 1. (iv): tshoṅ rdal rab tu maṅ po ñen kor tha dad pa ^[r6]gaṅ ze na | 'di lta ste mi tha dad pa dag gi 'am | spun sgo bye ba dag gi tshoṅ rdal rab tu maṅ po gaṅ dag yin pa'o || de dag gi ñen kor gaṅ ze na | so so tha dad pa'o || ⁽⁵⁾ ci žig thun moṅ yin ze na | ci yaṅ ma yin no ||

§ 2. (i): tshoṅ khaṅ ñen kor gcig pa gaṅ ze na | 'di lta ste ^[r7]mi gcig gi 'am | spun sgo ma bye ba dag gi tshoṅ khaṅ gaṅ yin pa'o || de'i ñen kor gaṅ ze na | naṅ thams cad daṅ phyi rol 'dom ⁽¹⁾ gaṅ ñam | gaṅ du de dag zoṅ 'jog par byed pa daṅ | gro dag daṅ nas dag daṅ | mon sran gre'u dag daṅ | sā lu dag daṅ | 'bras dag daṅ | til dag daṅ 'bras thug po che dag daṅ | bu ram dag daṅ mar dag daṅ | ras bal dag daṅ | skud pa dag daṅ | gos dag 'jog par byed pa daṅ | 'bru spuṅ bar byed pa daṅ | ^[r8]bre'u chuṅ daṅ gle ba 'jog par byed pa daṅ | 'jal bar byed pa daṅ | rluṅ yor 'dzugs par byed pa daṅ | ño bar byed pa daṅ 'tshoṅ bar byed pa daṅ | bgraṅ ⁽²⁾ bar byed pa daṅ | 'jal bar byed pa daṅ | 'jog par byed pa de ni de'i ñen kor yin no || dge sloṅ gis naṅ du chos gos dag bṣag ste ñen kor du skya reṅ 'char bar byed na ltuṅ ba med do || ñen kor du chos gos dag ^[r9]bṣag ste naṅ du skya reṅ 'char bar byed na yaṅ ltuṅ ba med do || naṅ ñam ñen kor du chos gos dag bṣag ste gṣan du skya reṅ 'char bar byed na spaṅ ba'i ltuṅ byed du 'gyur ro ||

§ 2. (ii): tshoṅ khaṅ ñen kor tha dad pa gaṅ ze na | 'di lta ste mi tha dad pa dag gi ^[r10]am | ⁽³⁾ spun sgo bye ba dag gi tshoṅ khaṅ gaṅ yin pa'o || de'i ñen kor gaṅ ze na | so so tha dad pa'o || ci žig thun moṅ yin ze na | 'dug stegs so || ⁽⁶⁾ dge sloṅ gis naṅ du chos gos dag bṣag ste 'dug stegs su skya reṅ 'char bar byed na ltuṅ ba med do || 'dug stegs su chos gos dag bṣag ste naṅ du skya reṅ 'char bar byed na yaṅ ltuṅ ba med do || naṅ ñam 'dug stegs su chos gos dag bṣag ste gṣan du skya reṅ 'char bar byed na spaṅ ba'i ltuṅ byed du 'gyur ro ||

(1) P *mdom*. (2) P *'graṅ*. (3) P omits |. (4) P omits *gṣag*. (5) P |. (6) P omits ||.

以上の通り、『根本説一切有部毘奈耶』のチベット訳の当該箇所において F 8.1 recto の各行に対応する箇所が見出されうる。

ただし、両者の対応には注意すべき語もあるので、それらを次に列挙する： r1,

(5) (*cīvarakā*)[*ṇ*](*i*); cf. F 8.1v8. (6) See BHSG §10.16. Or, a scribal error for *anāpattiḥ* / *anāpattir*; cf. F 8.1r9, v8. (7) (*atina*)*m*[*a*]*yati*; cf. F 8.1v1. (8) See F 8.1v2. (9) See F8.1r8, v3. (10) See GOTŌ 1987, p. 85, OBERLIES 2003, §6.6.4.1 (p. 197) and p. 390. Or, a scribal error for *nyasyanty*; cf. F 8.1r8. (11) See F 8.1v10. (12) See F 8.1v4. (13) (*e*)[*k*](*a*)-*manuṣyasya*. (14) The word *tasya* probably refers to the genitive of the word *āvārī*; cf. F 8.1v4, BHSG §9.75 and BHSD s.v. *āvārī*. (15) See F 8.1v2. (16) See F 8.1v3. (17) [*i*](*as*)[*y*](*opavicārah*); cf. F 8.1v6. (18) *sthāpa*(*y*)[*i*](*tvānyatrārūṇam*); cf. F 8.1v1. (19) See F 8.1v1. (20) *a*[*bh*](*yantare*); cf. F 8.1v6,10.

- 1) PCV の全体像に関しては、HARTMANN and WILLE (forthcoming) を参照のこと。
 2) 学会発表時には Vinayavibhaṅga と Vinaya-uttaragrantha, Saṃyuktāgama に相当する断簡を取り扱ったが、今は紙幅の都合上、一つの断簡の表面 (recto) だけを取り上げる。従って、今回は裏面 (verso) を取り上げていないが、表面の校訂の一助として裏面への参照指示を記している。なお、学会発表時の PCV III.2 F 8.3 verso 4: *kāmai*<*r*> *ri*[*kto*] は *kāmai ri*[*kto*] の誤りであったことをここに訂正しておく。 3) WILLE 博士がこの断簡を最初にローマ字に転写した。また、以下に使用する記号表記は次の通りである: *r* は表面 (recto), *v* は裏面 (verso), [] は判読しがたいか或いは損傷した文字, () は欠損箇所での補い, < > は欠損していない箇所での補い, .. は判読できない音節, . は判読できない音節の一部, + は欠損して失われている音節, * は *virāma*, ' は写本には書かれていない *avagraha*, /// はフォリオの破損, ・ は句読点, ○ は紐穴を通すための空間を表わす。
 4) さらに, v3 [cf. r8] の *śālākāṃ sthāpayanti māpayanti* と P 49a7 [cf. §2. (i)] の *'jal bar byed pa dañ rluñ yor 'dzugs par byed pa* に関して, *śālākāṃ sthāpayanti* に対応すると考えられる *rluñ yor 'dzugs par byed pa* と *māpayanti* に対応すると考えられる *'jal bar byed pa* の順序が梵文断簡とチベット訳とでは入れ替わっている。

〈略号〉

BHSD, BHSG: F. EDGERTON, *Buddhist Hybrid Sanskrit Grammar and Dictionary*, New Haven 1953. **GOTŌ 1987**: T. GOTŌ, *Die "I. Präsensklasse" im Vedischen*, Wien 1987. **HARTMANN and WILLE (forthcoming)**: J.-U. HARTMANN and K. WILLE, "The Manuscript of the *Dirghāgama* and the Private Collection in Virginia," in P. HARRISON and J.-U. HARTMANN (eds.), *Papers Presented at the Conference "Indic Buddhist Manuscripts: The State of the Field," Stanford University, June 15–19, 2009*, Wien (forthcoming). **OBERLIES 2003**: Th. OBERLIES, *A Grammar of Epic Sanskrit*, Berlin/New York 2003. **PrMoSū(Mū/Ba)**: ANUKUL CHANDRA BANERJEE, *Two Buddhist Vinaya Texts in Sanskrit*, Calcutta 1977.

(本稿は、平成 24 年度科学研究費補助金 (若手研究 (B)) による成果の一部である。)

〈キーワード〉 Vinayavibhaṅga, 根本説一切有部毘奈耶, 梵文写本断簡, *Dirghāgama*
 (大阪大学助教, 博士 (文学))